

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 13 juni 2024

Mål nr
Ö 6853-23

PARTER

Sökande

II

Ombud: Advokat EH

Motparter

1. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

2. Sekretess A

SAKEN

Återställande av försutten tid

TIDIGARE AVGÖRANDE

Hovrätten för Nedre Norrlands dom 2023-08-25 i mål B 1230-23

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår IIs ansökan.

Sekretessbestämmelsen i 35 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna om Sekretess A:s identitet i partsbilagan till detta beslut.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

II har yrkat att den försuttna tiden för att överklaga hovrättens dom ska återställas.

Riksåklagaren har motsatt sig att den försuttna tiden återställs.

Sekretess A har beretts tillfälle att yttra sig, men har inte hörts av.

Högsta domstolen har inhämtat yttranden från hovrätten och Domstolsverket.

SKÄL

Bakgrund

1. Hovrätten dömde II för bl.a. våldtäkt till fängelse i fyra år och sex månader. Sista dag för att överklaga domen var fredagen den 22 september 2023.
2. Måndagen den 25 september 2023 mottog hovrätten ett vidarebefordrat e-postmeddelande från advokat EH, som var ombud och offentlig försvarare för II i brottmålet. Det fanns till meddelandet bifogat ett överklagande av brottmålsdomen och en kostnadsräkning. I meddelandet

angav EH att han, med anledning av att han inte fått något automatiskt svarsmeddelande från hovrätten om att den vidarebefordrade e-posten jämte den bifogade skriften inkom på fredagen efter kontorstid, skulle vara tacksam för bekräftelse på detta.

3. Hovrätten svarade EH att domstolen inte hade mottagit något överklagande den 22 september 2023.

4. Därefter avvisade hovrätten det överklagande som hade bifogats e-postmeddelandet den 25 september 2023 som för sent inkommet. Avvisningsbeslutet har vunnit laga kraft.

5. II har till stöd för att han ska få en ny tid för att överklaga hovrättens dom anfört bl.a. följande. Det får anses utrett att överklagandet som skickades med e-post den 22 september 2023 aldrig kom fram. E-posten skickades i god tid och det fanns inte skälig anledning att räkna med att meddelandet inte skulle nå fram till domstolen.

6. Hovrätten har angett att det inte kommit in något överklagande via e-post från EH den 22 september 2023. Enligt hovrätten skickas alltid ett automatiskt svarsmeddelande till avsändaren när ett e-postmeddelande kommit in till domstolen.

7. Domstolsverket har framfört bl.a. följande. Alla e-postmeddelanden som kommer in till domstolarna genererar information som sparas i en e-postlogg under ett års tid. Varje meddelande passerar först genom ett spam/virus-filter. Om mottagaren är en registratorsbrevlåda skickas därefter ett automatiskt svarsmeddelande till avsändaren som bekräftar att det inkommande meddelandet mottagits. It-tekniker kontrollerar flera gånger om dagen om något e-postmeddelande felaktigt har stoppats av filtret.

Meddelandet frisläpps i så fall manuellt och vidarebefordras till aktuell brevlåda. I dessa fall skickas det dock inte något automatiskt svarsmeddelande.

Frågan i målet

8. I målet aktualiseras frågan under vilka förutsättningar återställande av försutten tid kan beviljas när ett överklagande som sänts till en domstol med e-post inte har kommit fram.

Överklagande av en brottmålsdom

9. En part som vill överklaga en brottmålsdom till Högsta domstolen ska ge in ett skriftligt överklagande till hovrätten inom fyra veckor från den dag då domen meddelades (se 55 kap. 1 § rättegångsbalken).

10. Ett överklagande har kommit in den dag som handlingen når domstolen eller en behörig befattningshavare (se 33 kap. 3 § första stycket). Om överklagandet skickas med e-post betraktas det som inkommet när det finns tillgängligt för domstolen, eller för en behörig befattningshavare, på myndighetens server i datanätverket (jfr prop. 2016/17:180 s. 307). Överklagandet anses vara tillgängligt för domstolen även om det har fastnat i spam/virus-filtret (jfr ”Spamfiltret” Högsta domstolens dom den 3 januari 2024 i mål P 124-23 p. 8).

11. Överföringen av överklagandet till domstolen sker på avsändarens risk (jfr a. prop. s. 142).

Återställande av försutten tid

12. Om någon har försuttit den tid som gäller för att överklaga en dom eller ett beslut, får överklagandetiden återställas om han eller hon haft laga förfall för att inte överklaga avgörandet i rätt tid (se 58 kap. 11 § rättegångsbalken).

Allmänt om laga förfall

13. Laga förfall föreligger när någon genom avbrott i den allmänna samfärdseln, sjukdom eller annan omständighet som han eller hon inte bort förutse eller som rätten annars anser utgör giltig ursäkt, har hindrats att överklaga ett avgörande i tid (se 32 kap. 8 §). Det är inte bara absoluta hinder som avses. Även omständigheter som är av sådant slag att det inte skäligen kan krävas att parten överklagat i rätt tid kan utgöra laga förfall (se NJA II 1943 s. 420.)

14. Sökanden har bevisbördan för de omständigheter som han eller hon åberopar till stöd för ett påstående om laga förfall (se t.ex. ”Den uteblivna försändelsen” NJA 2012 s. 435 p. 6 och ”Försvarens försumlighet II” NJA 2021 s. 797 p. 6). Det åligger alltså sökanden att ge in den utredning som ska ligga till grund för domstolens bedömning.

15. Vid bedömningen om laga förfall föreligger saknar det betydelse om underlåtenheten beror på försvararen och inte på den tilltalade själv. Fel och försummelse av försvarare tillräknas alltså den tilltalade (jfr ”Försvarens försumlighet I” NJA 2018 s. 285 p. 6 och 13).

Laga förfall när ett överklagande inte kommit fram till domstolen

16. När en advokat har påstått att han eller hon i god tid har skickat ett överklagande till domstolen med vanlig post och kunnat uppvisa en kopia av handlingen har påståendet godtagits, även om handlingen inte kommit fram. Detta har motiverats med att det är förenat med avsevärda svårigheter och i de flesta fall omöjligt att i efterhand prestera utredning om att en försändelse, som senare inte har kunnat påträffas, verkligen avsänts. I sådana fall har återställande av försutten tid beviljats. (Jfr ”Det postade överklagandet” NJA 1995 s. 553.)

17. Situationen har bedömts vara annorlunda när ett överklagande har skickats med telefax. I sådana fall torde det vara förhållandevis enkelt att säkra bevisning och lägga fram utredning till stöd för att en försändelse på ett visst antal sidor har skickats från ett faxnummer till ett annat vid en bestämd tidpunkt. I avsaknad av sådan bevisning har återställande av försutten tid vägrats. (Jfr ”Det faxade överklagandet” NJA 2008 s. 871.)

18. Även när ett överklagande skickats med e-post är det möjligt att säkra utredning om att överklagandet avsänts. Genom de e-postloggar som skapas när ett e-postmeddelande kommer in till domstolarnas datanätverk är det också möjligt att kontrollera om meddelandet nått fram. Det saknas därför skäl att vid bedömningen om laga förfall föreligger likställa e-post med vanlig post.

19. Såsom bevisning för att ett e-postmeddelande med ett överklagande avsänts har godtagits en kopia av meddelandet utvisande att detta har skickats vid en viss tidpunkt med den mottagande domstolens e-postadress korrekt angiven. Återställande av försutten tid har dock vägrats när det inte

förebringats någon utredning till stöd för att handlingen också kommit in till domstolen. (Jfr ”Den försvunna e-posten I” NJA 2010 s. 165 p. 2 och 6.)

Aktsamhetskravet för laga förfall

20. Att den som vill överklaga en dom får bära konsekvenserna av att överklagandet inte når fram till domstolen ligger i linje med att överföringen sker på avsändarens risk (jfr p. 11). Om den som avsänt överklagandet haft en giltig ursäkt som utgör laga förfall finns emellertid lagliga förutsättningar för att återställa den försuttna tiden (jfr p. 12 och 13).

21. Frågan om giltig ursäkt föreligger eller inte är i praktiken vanligtvis liktydigt med frågan om en viss omständighet skäligen bort tas i beräkning eller inte. Det blir fråga om att bestämma den grad av aktsamhet som ska krävas. (Se Lars Welamson och Johan Munck, *Processen i hovrätt och Högsta domstolen. Rättegång VI*, 6 uppl. 2022, s. 184.) För att utvecklingen inte ska gå i en riktning som gör att överklagandefristerna riskerar att förlora sin betydelse bör aktsamhetskravet ställas förhållandevis högt (jfr ”Försvarens försumlighet I” p. 12).

22. Den som vill ge in ett överklagande via e-post har anledning att räkna med att ett sådant meddelande någon gång, av tekniska eller andra skäl, inte kommer fram. Det gäller även om e-postadressen har angivits på ett korrekt sätt. Numera kan den som skickar ett överklagande till en domstols registratorsbrevlåda normalt förutsätta att domstolen skickar ett automatiskt svarsmeddelande som bekräftar mottagandet (jfr p. 7). För att försäkra sig om att något fel i överföringen inte uppstått bör avsändaren därför kontrollera att han eller hon erhåller ett sådant meddelande. Den som

mottagit ett svarsmeddelande har rätt att utgå från att överklagandet har kommit in till domstolen.

23. Ett uteblivet svarsmeddelande ger i stället avsändaren anledning att agera, t.ex. genom att kontrollera den egna it-utrustningen, skicka meddelandet på nytt, använda ett alternativt e-postsystem eller kontakta domstolen via telefon. Vilka närmare åtgärder som kan anses påkallade beror på omständigheterna i det enskilda fallet.

24. Det nu sagda innebär att också när e-post används för att skicka ett överklagande till domstolen måste överföringen påbörjas i tillräckligt god tid för att avsändaren ska hinna säkerställa att meddelandet når fram till domstolen inom överklagandefristen. Att en part väljer att överklaga i ett sent skede utgör inte i sig ett giltigt skäl för att underlåta att följa upp överföringen av meddelandet.

25. Om det visar sig att ett överklagande inte nått fram till domstolen trots att avsändaren vidtagit adekvata åtgärder – t.ex. för att ett mer generellt avbrott i e-posttrafiken har inträffat – kan det finnas förutsättningar att återställa den försuttna tiden. Sökanden måste i så fall göra sannolikt att en sådan situation varit för handen.

Bedömningen i detta fall

26. IIs uppgift om att EH kl. 17.33 den 22 september 2023 skickade ett e-postmeddelande till hovrätten med ett överklagande vinner stöd av utredningen i målet. Uppgiften får därför godtas.

27. Överklagandet har inte kommit in till hovrätten. Av EHs egna uppgifter framgår att han först efter det att överklagandetiden gått ut

kontrollerade om han hade fått ett automatiskt svarsmeddelande från domstolen. Det har inte framkommit att han har vidtagit någon annan åtgärd för att säkerställa att överklagandet skulle nå fram. Inte heller har det gjorts sannolikt att sådana åtgärder skulle ha varit utan verkan (se p. 25).

28. Under dessa förhållanden kan II inte anses ha haft laga förfall för sin underlåtenhet att överklaga hovrättens dom inom den föreskriva tiden. Hans ansökan om återställande av försutten tid ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Svante O. Johansson, Dag Mattsson, Johan Danelius, Anders Perklev (referent), Margareta Brattström
Föredragande har varit justitiesekreteraren Sandra Lundgren